

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра статистики, обліку та аудиту

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

“ _____ ” _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Статистика ринків

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти

«Бакалавр»(перший)

галузь знань

0305 «Економіка і підприємництво»

(шифр і назва)

спеціальність

6.030.506»Прикладна статистика»

(шифр і назва)

освітня програма _____

(шифр і назва)

спеціалізація _____

(шифр і назва)

вид дисципліни

нормативна

(обов'язкова / за вибором)

факультет

економічний

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету (інституту, центру)

“22” червня 2018 року, протокол № 7

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)
Кущенко Олена Іванівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри статистики, обліку та аудиту

Програму схвалено на засіданні кафедри статистики, обліку та аудиту

Протокол від “21” червня 2018 року № 9

Завідувач кафедри статистики, обліку та аудиту

_____ (підпис)

В.М. Соболев
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією

економічного

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна

Протокол від “21” червня 2018 року № 9

Голова методичної комісії економічного факультету

_____ (підпис)

В.А. Євтушенко
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Статистика ринків” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки

Бакалавр

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напрямку) 6.030.506 «Прикладна статистика»

спеціалізації _____

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Мета** викладання навчальної дисципліни є розкриття статистичної методології дослідження товарних ринків для державного регулювання ринкових відносин від макро- до мікрорівня. Адже споживачі інформації на всіх рівнях – державному, відомчому, галузевому, регіональному чи муніципальному – потребують для прийняття обґрунтованих управлінських рішень не стільки числових даних, «кладовища чисел», а результатів аналітичної роботи (аналізу, оцінювання, прогнозування, узагальнення) і подання у зручній для сприйняття формі, тобто «музики» чисел.

1.2. Основні **завдання** вивчення дисципліни є подання майбутнім фахівцям теоретичних знань зі статистичної методології вивчення ринку товарів та допомога їм набути практичних навичок з написання експрес-доповідей, аналітичних оглядів, курсових і магістерських робіт, дисертацій, а також вивчити кон’юнктуру, тенденції і закономірності розвитку товарних ринків на базі статистичних методів дослідження.

1.3. Кількість кредитів 3

1.4. Загальна кількість годин 63(90)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-й
Семестр	
8-й	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
42 год.	год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання:

Знати: статистичну методологію кількісної оцінки аспектів функціонування ринку у просторі та часі у нерозривному взаємозв'язку з їх якісною характеристикою, взаємодії продавців і покупців у процесі обміну на внутрішньому та зовнішньому ринку України, усі стадії суспільного виробництва – розподіл, споживання та нагромадженням.

Вміти: розв'язувати статистичні сукупності теоретичних та практичних завдань, що стосуються характеристики ринку товарів як об'єкта статистичного вивчення, проводити аналітичні роботи та перспективно мислити, оволодівати знаннями специфіки певної галузі й товарного ринку, кваліфіковано статистично оцінювати ситуацію на товарних ринках і досягати успіху у підприємницькій діяльності на внутрішньому та зовнішньому ринку України.

Комунікація: складання та презентація аналітичних оглядів щодо статистичного оцінювання рівня та динаміки процесів функціонування внутрішнього та зовнішнього ринку.

Автономність і відповідальність: самостійно обирати статистичні методи дослідження та за їх допомогою аналізувати рівень та динаміку процесів функціонування внутрішнього та зовнішнього ринків з подальшим прогнозуванням.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Статистика внутрішнього ринку

Тема 1. Товарний ринок та його аналітичні можливості

Зміст Предмет статистики ринку. Завдання статистики ринку товарів. Система показників. Інформаційна база статистики ринку товарів. Поняття, суть та предмет статистики кон'юнктури ринку товарів. Завдання статистики. Система показників кон'юнктури ринку. Методи кон'юнктурного аналізу. Ризик та його критерії.

Поняття руху товарів та товарообороту. Система показників статистики товарообороту. Аналіз виконання договірних зобов'язань. Аналіз динаміки товарообороту. Аналіз товарної структури товарообороту. Статистика товарообороту товарної біржі. Поняття товарних запасів, їх класифікація. Завдання статистики товарних запасів. Облік товарних запасів. Система показників, статистики товарних запасів і товарообігу. Методи оцінки оптимальності товарних запасів. Методи аналізу товарообігу.

Тема 2. Система індексів цін та визначення інфляції

Зміст Поняття та сутність цін. Завдання статистики ціноутворення. Методи розрахунку та аналізу рівня і структури цін. Аналіз коливань та співвідношення цін. Методи розрахунку та аналізу індексів цін. Методи оцінки рівня та динаміки інфляції.

Поняття та суть соціально-економічної ефективності функціонування товарного ринку. Завдання статистики. Принципи побудови системи показників ефективності ринкової діяльності. Розвиток електронної комерції і створення віртуальних магазинів на базі програмного забезпечення INTERSHOP Communication (адреса в Інтернеті: <http://www.inter-shop.com>). Методичні підходи до визначення параметрів неформальної діяльності (тіньової торгівлі), як суттєвого та впливового фактора інфляційних процесів.

Розділ 2. Статистика зовнішнього ринку

Тема 3. Статистична оцінка та аналіз зовнішнього ринку

Зміст Економічна та соціальна сутність зовнішньоекономічних зв'язків у системі національного рахівництва. Структура зовнішньоекономічної діяльності. Перехід на міжнародну методологію обліку експортно-імпортних операцій. Статистичне вивчення міжнародної торгівлі. Збирання, зведення та аналіз статистичної інформації про експортно-імпортні операції у регіоні та країні у цілому, прогнозування основних показників зовнішньої торгівлі. Кількісна та вартісна оцінка товарів у зовнішній торгівлі. Статистика цін та індексний метод у статистиці зовнішньої торгівлі. Система показників цін у зовнішній торгівлі. Обчислення індексів умов торгівлі та цінових співвідношень з експортно-імпортних операцій.

Тема 4. Система показників ефективності зовнішньої торгівлі

Зміст Статистична характеристика ефективності зовнішньої торгівлі. Узагальнюючі показники ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Показники ефективності експортно-імпортних операцій. Індексний метод вивчення динаміки ефективності зовнішньоторговельної діяльності. Взаємозв'язок показників ефективності та абсолютний розклад за чинниками, що його формують.

Поняття і значення платіжного балансу, як інструменту статистичної оцінки зовнішньоекономічної діяльності. Структура агрегованого платіжного балансу за методологією МВФ. Статистичні показники, що характеризують інтеграцію країни до світових господарських зв'язків. Платіжний баланс як відображення інтеграції країни до світових господарських зв'язків.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Статистика внутрішнього ринку												
Тема 1. Товарний ринок та його аналітичні можливості	22	8	4			10						
Тема 2. Система індексів цін та визначення інфляції	22	8	4			10						
Разом за розділом 1	44	16	8			20						
Розділ 2. Статистика зовнішнього ринку												
Тема 3. Статистична оцінка та аналіз зовнішнього ринку	23	8	4			11						
Тема 4. Система показників ефективності зовнішньої торгівлі	23	8	4			11						
Разом за розділом 2	46	16	8			22						
Усього годин	90	32	16			42						

АБО

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Статистика внутрішнього ринку												
Разом за розділом 1	44	16	8			20						
Розділ 2. Статистика зовнішнього ринку												
Разом за розділом 2	46	16	8			22						
Усього годин	90	32	16			42						

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система показників статистики ринку товарів.	0,5
2	Статистичні методи оцінювання кон'юнктури товарного ринку. Еластичність попиту та пропозицій	0,5
3	Аналіз динаміки та товарної структури товарообороту	1,0
4	Статистичне прогнозування товарообороту. Оцінка точності прогнозу	1,0
5	Система показників статистики товарних запасів і товарооборотності	1,0
6	Методи аналізу товарооборотності в Excele	1,0
7	Метод розрахунку та аналізу індексів цін. Оцінка рівня та динаміки інфляції	1,0
8	Робота на сайті: www.inter-shop.com	1,0
9	Система показників ефективності ринкової діяльності	1,0
	Разом за розділом 1	8,0
10	Структура зовнішньоекономічної діяльності	0,5
11	Характеристика «Зовнішнього рахунку товарів та послуг»	0,5
12	Система показників міжнародної торгівлі	0,5
13	Система показників зовнішньої торгівлі та методика їх розрахунку	1,0
14	Алгоритм розрахунку індексів цін зовнішньої торгівлі	1,0
15	Узагальнені показники ефективності зовнішньоторговельної діяльності	1,0
16	Показники ефективності експорту та імпорту	1,0
17	Індексний метод вивчення динаміки ефективності зовнішньоторговельної діяльності	1,0
18	Взаємозв'язок показників ефективності та чинники, що його формують	0,5
19	Торговельний баланс і показники, що характеризують інтеграцію України у загальносвітову систему економічних відносин	1,0
	Разом за розділом 2	8,0
	Разом	16,0

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Написання есе: Статистичні дослідження кон'юнктури товарного ринку.	14
2	Написання есе: Методичні підходи до визначення параметрів неформальної діяльності (тіньової торгівлі)	14
3	Написання реферату: Система статистичних показників для оцінювання конкурентоспроможності національної економіки	14
	Разом	42

6. Індивідуальні завдання

1. Система індикаторів для статистичного моніторингу внутрішнього та зовнішнього ринку.
2. Показники статистики ринку товарів в СНР.
3. Статистичні методи вимірювання еластичності попиту та пропозиції
4. Методи аналізу і прогнозування пропозиції товарів.
5. Статистичні методи розрахунку і аналізу індексів цін внутрішнього та зовнішнього ринку товарів.
6. Зарубіжна практика використання системи індексів цін як індикаторів товарного ринку.
7. Статистика інфляції як макроекономічного показника національного ринку.
8. Міжринковий аналіз і моделювання інфляції.
9. Статистичний аналіз динаміки товарообігу в Харківській області (або в м. Харкові) по матеріалах статистичних щорічників.
10. Регіональний статистичний аналіз товарообігу.
11. Сутність товаропросування та його вплив на рівень цін.
17. Статистичні методи аналізу стану та зміну товарних запасів.
18. Статистичні методи аналізу баржевої кон'юнктури.
19. Статистичне вивчення товарної біржі.
20. Інфраструктура товарного ринку в Україні.
21. Статистичне вивчення розвитку електронної комерції і створення Інтернет-магазинів в Україні.
23. Основні напрямки статистичного вивчення ефективності внутрішнього та зовнішнього ринку України.

До захисту індивідуально-дослідних завдань слід підготувати презентацію у вигляді слайд-шоу. Результати будуть обговорені на науковій конференції та переглянуті за допомогою мультимедійного проектору.

7. Методи контролю

Основними завданнями контролю знань з дисципліни «Статистика ринків» є оцінювання засвоєння ними теоретичних знань і навичок, набутих під час навчання. При цьому, контрольні заходи мають:

- стимулювати систематичну самостійну роботу над навчальним матеріалом;
- забезпечити закріплення та реалізацію набутих теоретичних знань при виконанні практичних завдань та індивідуальних досліджень;

- прищепити навички відповідального ставлення до своїх обов'язків, самостійного цілеспрямованого пошуку та отримання потрібної інформації;
- згідно з навчальним планом з дисципліни «Статистика ринків» передбачена форма підсумкового контролю – екзамен. Оцінювання знань здійснюється за 100-бальною шкалою.

8. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену або залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1		Розділ 2						
T1	T2	T3	T4					
10	10	10	10	20	-	60	40	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Тема 1. Товарний ринок та його аналітичні можливості

Тема 2. Система індексів цін та визначення інфляції

Тема 3. Статистична оцінка та аналіз зовнішнього ринку

Тема 4. Система показників ефективності зовнішньої торгівлі

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Афонин П.Н. Таможенная статистика: учебное пособие. СПб. : ИЦ Интермедия, 2013. 160 с.
2. Беляевский И.К. , Данченко Л.А. , Коротков А.В., Татаркова Н.В. Статистика рынка товаров и услуг: Учебно-практическое пособие. Московский государственный университет экономики, статистики и информатики, 2009. 143с.
3. Вишневецька Л.І. Митна статистика: Навчальний посібник. К.: «Видавничий дім» Професіонал», 2008. 352 с.

4. Голуб Л.А. Социально-экономическая статистика: Учебн. пособие для студ высш. учебн. заведений. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. 272с.
5. Захожай В.Б., Шепітко Г.Ф. Статистика ринку товарів та послуг: опорний конспект лекцій. К.: Вид-во Європ. ун-ту фінансів, інформ. систем, менеджм і бізнесу, 2000. 63с.
6. Кущенко О.І. Статистика ринку товарів: навчально-методичний посібник. Х.:ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. 92 с. (+CD).
7. Кущенко О.І. Митна статистика. (Розділ 16): Економічна статистика: навчальний посібник за ред. В.М. Соболева. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. С.344-364.
8. Кущенко О.І. Статистика туризму: навчально-методичний посібник. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. 79 с.
9. Макаревич Е.Е. Статистика торговли. Практикум: учеб. пособие. Минск: БГЭУ, 2012. 247 с.
10. Підгорний А.З., Самотоєнкова О.В. Статистика ринку товарів і послуг: Навчальний посібник. Одеса: ОДЕУ, 2008. 238 с.
11. Рождественська Л.Г. Статистика ринку товарів і послуг: Навч. посіб.. К.: КНЕУ, 2005. 419 с.
12. Статистика рынка товаров и услуг: Учебник. 2-е изд. перераб и доп. / И.К. Беляевский, Г.Д. Кулагина, Л.А. Даченок и др.; под ред И.К. Беляевского. М.: Финансы и статистика, 2002. 656с.:ил.
13. Статистика ринків: підруч. для вищ. навч. закл. І.Г. Манцуrow [та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. І.Г. Манцуrowa. К.: КНЕУ, 2009. 544(4) с.
14. Туристичне країнознавство: підручник. А.Ю. Парфіненко, В.І. Сідоров, О.О. Любіцева. 2-гу вид., переробл. і доповн. К.: Знання, 2015. 551 с., 48 с. кольор. іл.
15. Шкурупій О.В., Строчихін Ю.Ф., Вишневецька Л.І. Митна статистика. Практикум: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 224 с.
16. Эверитт Б.С. Большой словарь по статистике (науч. ред. перевода И.И.Елисеева. 3-е издани). Москва: Проспект, 2012. 736 с. B.S.Everitt. The Cambridge Dictionary of Statistics. Ed. 3.
17. Економічна статистика: навчальний посібник. В.М.Соболев, Т.Г.Чала, О.С.Корепанов та ін.; за ред. В.М.Соболева. Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2017. 388 с.

Допоміжна література

- 1.Березань Е.И.(Кущенко Е.И.) Методические рекомендации анализа сезонных колебаний, прогнозирования продажи и товарных запасов товаров культурно-бытового назначения длительного пользования. Харьков, 1985. 41 с. (Деп.. в ИНИОН АН СССР 8.07.85, № 21471. «Новая советская литература по общественным наукам. Экономика», № 12, 1985).
2. Кущенко Е.И. Методико-практический путеводитель по темам курсу «Статистика» для студентов экономического факультета.DOI. Харьков: ХНУ, 2005. 64 с.
3. Кущенко Е.И. Социально-экономическая статистика: Учеб.- методическое пособие. Харьков: ХНУ, 2012. 74 с.
4. Кущенко Е.И. Статистическое исследование внешнеэкономической деятельности регионов Украины. *Социальная экономика: научный журнал.* - 2013. № 2-3. С.150-157.
5. Кущенко Е.И., Мамонтова Е.Г. Особенности статистической методологии международных сопоставлений на макроуровне. *Социальная экономика: научный журнал.* 2014. №3-4. С.87-93.
6. Кущенко О.І.Чуприна О.А.Статистична оцінка ступеня залучення української економіки до світових господарських зв'язків. «Методичні та практичні підходи до вдосконалення результатів політики економічного зростання»: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м.Київ, 25-26 грудня 2015 р.). У 3-х частинах. К.: ГО «Київський економічний науковий центр», 2015.- Ч.1. С.29-33.
7. Кущенко О.І.,Бондаренко Н.В. Статистичний аналіз зовнішньоторговельного балансу України у 2010-2014 роках. *Актуальні питання та перспективи економічного розвитку держави:* матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпропетровськ,

- 5-6 лютого 2016 р.). У 2-х частинах. Дніпропетровськ: НО «Перспектива», 2016. Ч. 2. С.105-108.
8. Кущенко О.І. Статистична оцінка зовнішнього ринку України. *National Economic Reform: experience of Poland and prospects for Ukraine. Collective monograph. Vol. 2.* "Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2016. С.416-434.
9. Kushchenko O. I. Statistical methodology of international comparisons of the European Union countries. *«Молодий вчений»: науковий журнал.* Херсон: ТОВ Видавничий дім «Гальветика», 2016. № 7 (34) липень. С. 70 – 73.
10. Кущенко Е.И. Социально-исторический аспект развития бизнес-образования на кафедре статистики ХНУ шимени В.Н. Каразіна. *International Scientific Conference Anti-Crisis Management: State, Region, Enterprise: Conference Proceedings, Part III, November 17th, 2017.* Le Mans, France: Baltija Publishing. Pp. 161-163.
11. Kushchenko O.I. Methodological analysis of international and national tourism by means of generalizing statistical indicators. *«Young Scientist»: науковий журнал.* Херсон: Видавництво «Молодий вчений», 2018. № 1(53) January. С. 508-513.
12. Kushchenko O.I., Mamontova O.G. Historical intercommunication of statistical science and practice (Історичний взаємозв'язок статистичної науки і практики). *Модернізація економіки країни в контексті соціальних викликів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 1 вересня 2018 року) / ГО «Львівська економічна фундація».* Львів: ЛЕФ, 2018. С. 8 – 11.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Митний кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/92-15>.
2. Особливості 6-го видання Керівництва з платіжного балансу і міжнародної інвестиційної позиції (КПБ6) URL: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18799014>.
3. Програма міжнародних сопоставлень. Общие сведения . URL : icp.cisstat.com.
4. Статистична інформація. Державна служба статистики України; за ред. О.Г.Осауленко URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Статистична інформація. Веб-сайт статистики ООН. URL: <http://www.unisystem.org>.
6. Статистична інформація. Веб-сайт Евростата ЕС; статистическая информация 28 стран –членов Европейского союза. URL: <http://www.europa.eu.int/comm/eurostat>.
7. Список государств – членов Европейского союза. Википедия . URL: ru.wikipedia.org.
8. Структура платежного баланса по методологии Международного валютного фонда. Веб-сайт МВФ. URL: grandars.ru...struktura-platezhnogo-balansa.html.
9. System of National Accounts, 2008 (2008 SNA). European Communities, International Monetary Fund, Organisation for Economic Cooperation and Development, United Nations and World Bank, 2009. URL: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/SNA2008.pdf>.
10. Kushchenko O.I. Sources of development business of education Ukraine (Витоки розвитку бізнес освіти в Україні). *Східна Європа: економіка, бізнес та управління: Електронне наукове фахове видання.* Випуск 4(15) 2018. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/15-2018-ukr>. С.16-20.